

Augstākās izglītības absolventu monitorings

2017.gada absolventu raksturojums

Šis ir kopskats par augstākās izglītības absolventu gaitām darba tirgū gadu pēc absolvēšanas. Šajā rakstā paskaidrots, kāpēc un kādi dati tiek ievākti par absolventiem, kā arī tiek aprakstīta 2017. gada absolventu datu kopa. Papildus tiks prezentēti un detalizētāk aprakstīti pamatstudiju – koledžas un bakalaura līmeņa – absolventu rezultāti darba tirgū.

Kopsavilkums

No 2020. gada pirmo reizi tiek publiskoti augstākās izglītības absolventu nodarbinātības dati.

Pirmā datu kopa parāda 2017. gada absolventu darba gaitas gadu pēc absolvēšanas. Par šiem absolventiem datus turpinās apkopot 10 gadu garumā, un katru gadu datubāzei pievienos arvien jaunu absolventu kopu.

Apkopotie dati pieejami Latvijas atvērto datu portālā data.gov.lv un [Izglītības un zinātnes ministrijas mājas lapā](http://izglitibaunzinatnesministrijas.majaslapa.lv).

Pirmie dati aptver 14 303 absolventus, kas absolvēja 53 augstākās izglītības iestādes 2017.gadā.		
ABSOLVENTU NODARBINĀTĪBA		
VIDĒJĀ NODARBINĀTĪBA*	87%	
VIDĒJAIS BEZDARBA LĪMENIS	2,9%	Vairāk nekā 2x zemāks bezdarba līmenis nekā valstī vidēji (7,4% 2018. gadā)
VADĪTĀJI, VECĀKIE SPECIĀLISTI, SPECIĀLISTI (AUGSTĀKĀ KVALIFIKĀCIJA)	79%	1,7x vairāk nekā Latvijā vidēji (47% uz 2018)
ABSOLVENTU IENĀKUMI		
VIDĒJĀ SVĒRTĀ GADA IENĀKUMU VĒRTĪBA	~14 678 EUR	
VIDĒJIE IENĀKUMI	+22%	Augstāki nekā vidēji valstī - valstī vidēji 12 048 EUR (2018)

* Par kuru gaitām ir informācija 2018. gadā.

Par absolventu monitoringa datiem

Šādu datu ievākšana ir izplatīta pasaules prakse, un Latvijas absolventu monitoringa principi saskan ar Eiropas Komisijas ieteikumiem par absolventu apzināšanu¹. Informācijas ieguves, datu apmaiņas un publiskošanas kārtība noteikta Ministru kabineta noteikumos.²

Laika gaitā šie dati sniegs arvien plašāku ieskatu darba tirgus rezultātos par dažādu jomu un institūciju absolventiem.

Dati tiek ievākti gan sabiedrības informēšanai, gan rīcībpolitikas veidošanai

Datus plānots izmantot, lai:

- informētu sabiedrību un potenciālos studējošos par ieguvumiem no augstākās izglītības noteiktā jomā;
- ļautu augstākās izglītības institūcijām sekot savu absolventu gaitām un izvērtēt savu darbību;
- nodrošinātu politikas veidotājus un akreditācijas ekspertus ar papildu informāciju par augstākās izglītības iestāžu rezultātiem saistībā ar absolventu nodarbinātību un karjeras attīstību;
- ļautu noteikt, vai ieguldījumi augstākajā izglītībā atbilst darba tirgus, sabiedrības un tautsaimniecības attīstības vajadzībām.

Dati apkopo plašu informāciju par darba gaitām

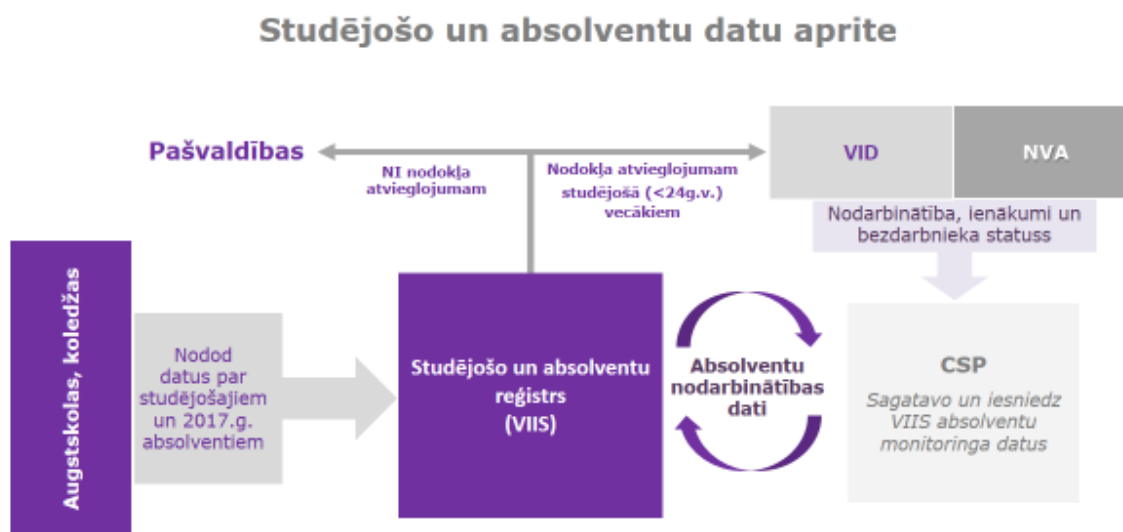
Centrālā statistikas pārvalde no dažādiem avotiem (1. attēls) apkopo visaptverošu informāciju par katru absolventu:

NODARBINĀTĪBA	<i>Vai absolvents ir ekonomiski aktīvs (strādā, bezdarbnieks), ekonomiski neaktīvs vai emigrējis.</i>
NODARBINĀTĪBAS VEIDS	<i>Nozare, kurā strādā (NACE klasifikācija) un nodarbinātība profesijas pamatgrupā (ISCO-08).</i>
GADA IENĀKUMI	<i>Visi gada laikā gūtie ienākumi, ieskaitot algu.</i>
DEKLARĒTĀ DZĪVESVIETA	<i>Reģionu līmenī.</i>

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52017DC0249>

² Ministru kabineta 2019. gada 25. jūnija noteikumi Nr. 276 "Valsts izglītības informācijas sistēmas noteikumi"

1. attēls: Kā tiek apkopoti absolventu dati?

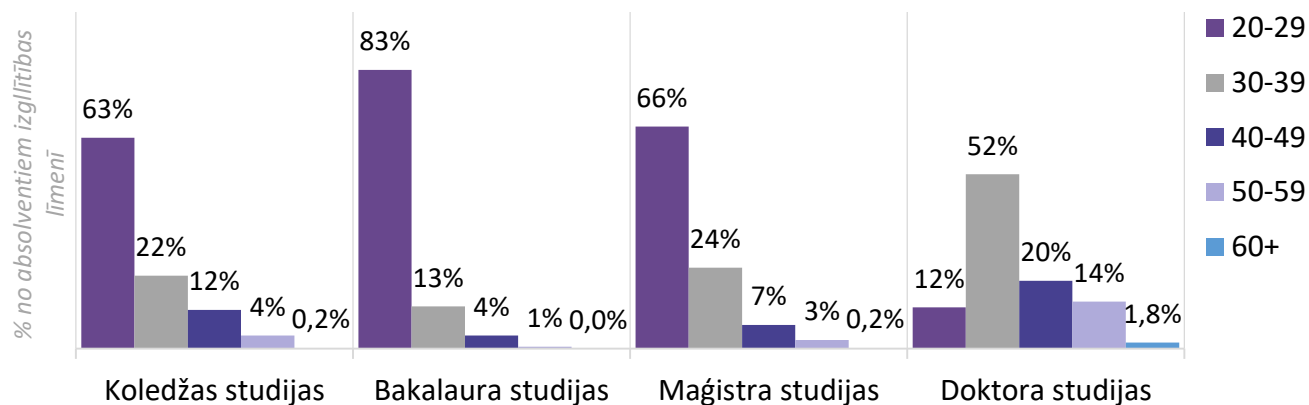

Par 2017. gada absolventiem

73% studiju beidzēju vecumā līdz 29 gadiem

Lielākā daļa absolventu bija vecumā līdz 29 gadiem (73%), no kuriem aptuveni puse (52%) pabeidza bakalaura studijas. Kopumā vislielākais īpatsvars ar gados jaunākiem absolventiem bija tieši bakalaura līmeņa studijās. Salīdzinoši, koledžas līmeņa studijās 20-29 gadu veco absolventu īpatsvars bija tikai 63%.

2. attēls: Absolventu vecums pēc iegūtās izglītības līmeņa pakāpes

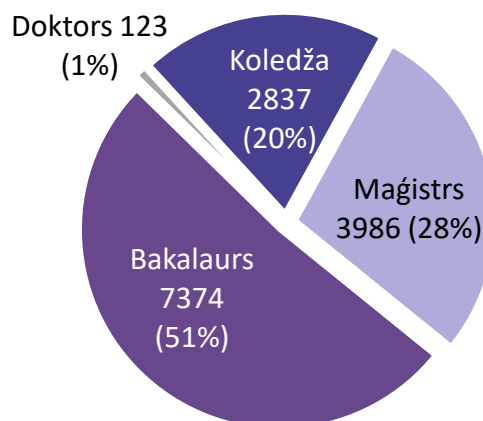
Avots: CSP

No 14 000 absolventu puse ieguva bakalaura līmeņa izglītību

2016./2017. akadēmiskajā gadā ap 14 000 studentu absolvēja augstākās izglītības iestādi (3. attēls):

- **Lielākā daļa (71%) ieguva pamata augstāko izglītību** – koledžas līmeņa (20%) vai bakalaura līmeņa (51%) izglītību.
- **Trešdaļa ieguva augstākā līmeņa** augstāko izglītību – maģistra (28%) vai doktora (1%) līmeņa grādu.

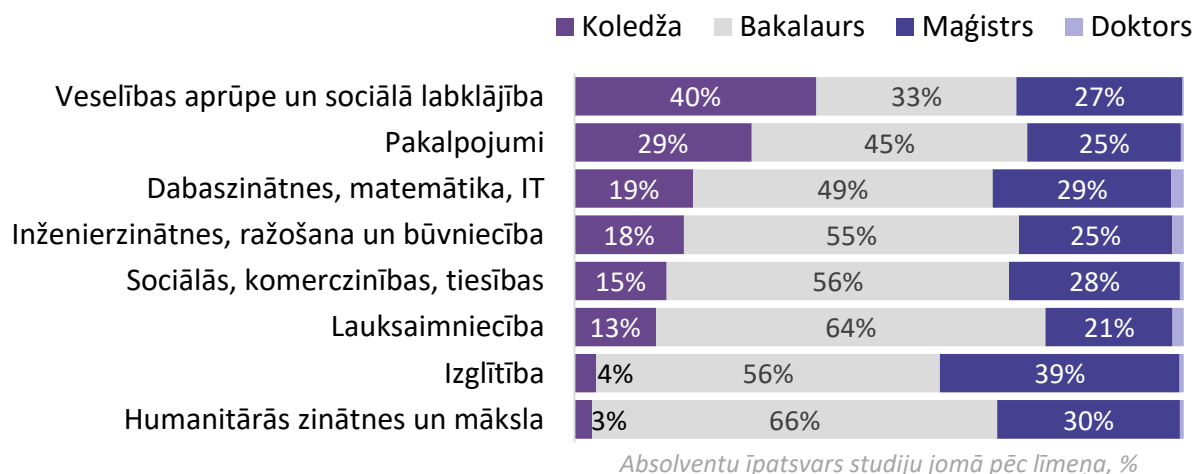
3. attēls: Absolventi pēc studiju līmeņa

Kopumā, salīdzinot iegūtos izglītības līmeņus ar Eiropas vidējiem rādītājiem, jāuzsver, ka Latvijā ir **trīs reizes augstāks koledžas absolventu skaits** nekā vidēji Eiropā (20% pret 7%) un ir **īpaši zems absolventu īpatsvars ar doktora līmeņa izglītību** (1% Latvijā pret vidēji 4% Eiropā).³

Kopējos datus parādās arī atšķirības studiju līmeņa īpatsvarā atšķirībā no studiju jomas (4. attēls). Visaugstākais koledžas līmeņa izglītību ieguvušo īpatsvars ir veselības aprūpes un sociālās labklājības jomā (40%). Visaugstākais maģistra līmeņa izglītību ieguvušo īpatsvars ir izglītības jomā (39%).

4. attēls: Absolventi pēc studiju līmeņa un studiju jomas

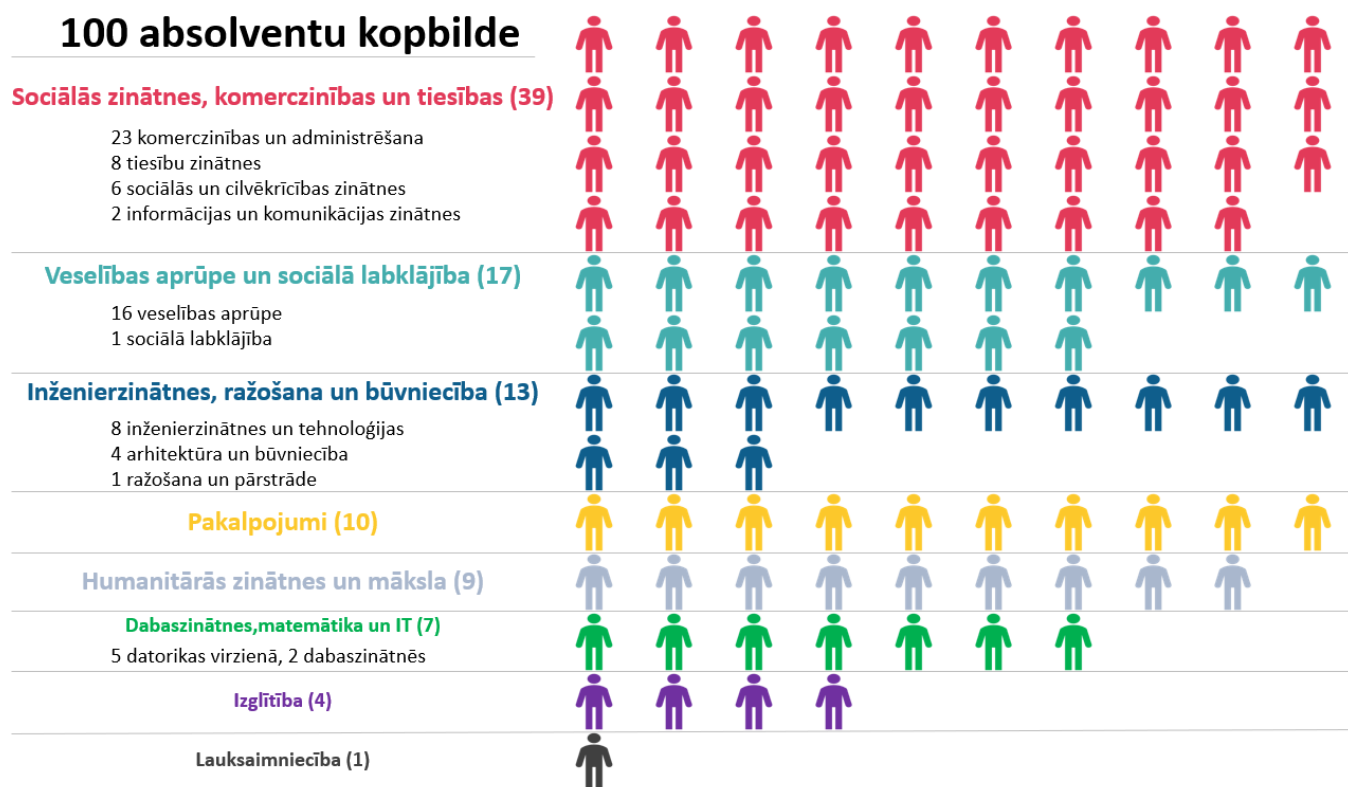
https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Tertiary_education_statistics#Graduates

Gandrīz katrs ceturtais absolvējis komerczinātņu un administrācijas jomu

Absolventu vidū vispopulārākās jomas bija **komerczinības**, kuras absolvējis gandrīz katrs ceturtais students, kā arī veselības aprūpe (16%), inženierzinātnes (8%), tiesību zinātnes (8%) un sociālās un cilvēkrīcības zinātnes (6%). Šīs “top 5” jomas kopumā absolvējuši 60,5% absolventu (5.attēls).

STEM jomas, kurās ir visaugstākais nodarbinātības potenciāls, absolvēja salīdzinoši mazs procents absolventu (20%). Kā minēts Ekonomikas ministrijas darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozēs⁴, šāda absolventu struktūra neatbilst darba tirgus pieprasījumam. Turpmākajos gados palielināsies speciālistu pārpalikums humanitāro un sociālo zinātņu jomās (2022. gadā pārpalikums ~10 tūkst.), vienlaikus iztrūkums veidosies pēc dabaszinātņu, IKT un inženierzinātņu speciālistiem (2022. gadā iztrūkums ~16 tūkst.).

5. attēls: absolventu skaits uz katrām 100 absolventiem pēc studiju jomas

⁴ https://www.em.gov.lv/files/tautsaimniecibas_attistiba/dsp/EMZino_06072018_full.pdf

Kā Latvijā populārākās studiju jomas līdzinās studentu izvēlēm Eiropā?

Latvijas absolventu izvēlētās studiju jomas kopumā atbilst Eiropas vidējiem rādītājiem (6. attēls, avots: Eurostat), tomēr būtiskas atšķirības redzamas vairākās jomās.

Latvijā **salīdzinoši daudz populārākas ir:**

- sociālās zinātnes, komerczinības un tiesības (39% pret 34%);
- pakalpojumu jomas (10% pret 4%).

Salīdzinot ar Eiropas vidējiem rādītājiem, Latvijā proporcionāli ir daudz mazāk:

- izglītības jomas absolventu (4% pret 9%);
- STEM jomu absolventu – Latvijā tikai katrs piektais students (20%) absolvējis kādu no STEM jomas priekšmetiem, salīdzinot ar katru ceturto (26%) Eiropā.

6. attēls: Salīdzinājums: LV un EU-28 2017. gada augstākās izglītības absolventi

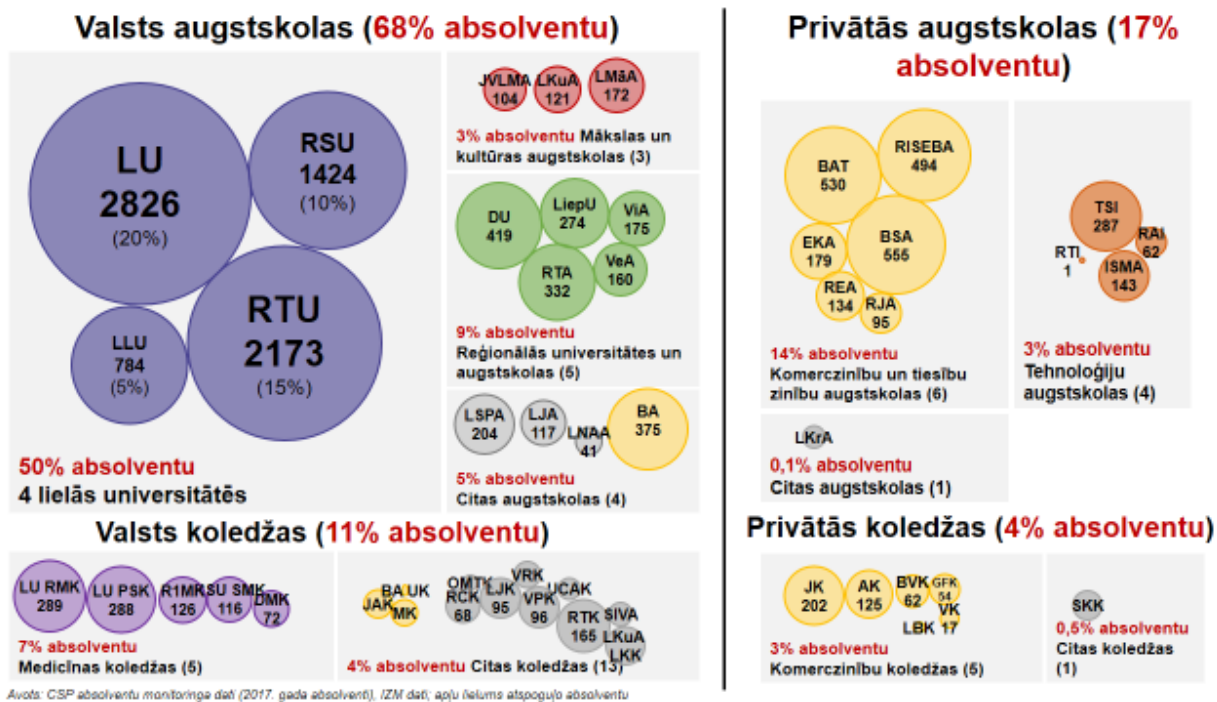
Par augstākās izglītības iestādēm

Puse absolventu pabeidza vienu no 4 lielajām valsts universitātēm

Lai gan 2017. gada absolventi pabeidza 53 dažādas augstākās izglītības iestādes, **puse (50%)** absolvēja vienu no četrām lielajām valsts universitātēm (7.attēls). Daudzām iestādēm - gandrīz pusei - absolventu skaits tikai nedaudz pārsniedza 100.

Lielākā daļa (79%) absolvēja kādu no valsts augstskolām vai koledžām. Privātā sektora institūcijas absolvēja 21% no absolventiem.

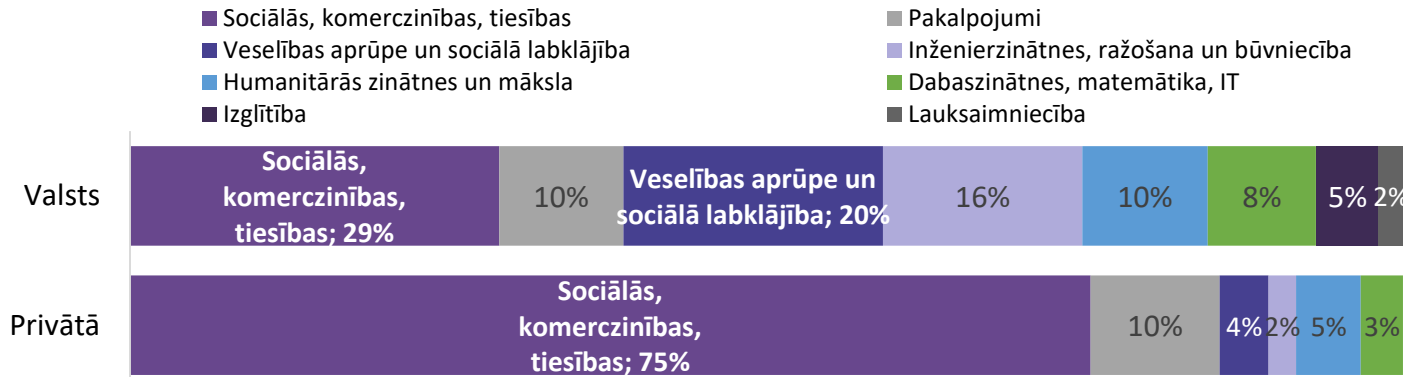
7. attēls: 2017. gada absolventi pēc absolvētās izglītības iestādes

75% privāto institūciju absolventu bija sociālo, komerczinātņu un tiesību jomā

Izņemot lielākās universitātes un augstskolas, kuras sagatavo plaša profila speciālistus un darbojas vairākās jomās, lielākā daļa mazāko augstskolu un koledžu darbojas specifiskās jomās. It īpaši lielas atšķirības redzamas valsts un privāto institūciju sagatavoto absolventu īpatsvarā (8.attēls): 75% privāto augstskolu un koledžu absolventu ieguvuši **sociālo zinātņu, komerczinātņu vai tiesību zinātņu izglītību**. Salīdzinoši valsts sektora institūcijas sagatavojušas plašāka spektra absolventus, ieskaitot no resursietilpīgām jomām – veselības aprūpes, dabaszinātnēm, inženierzinātnēm un lauksaimniecības.

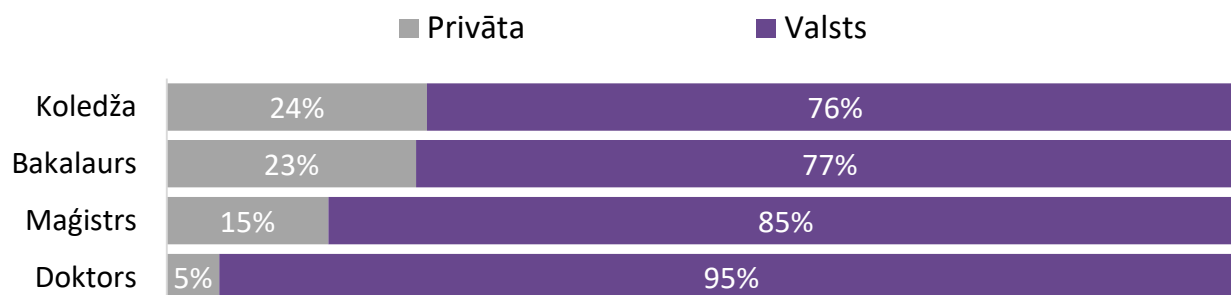
8. attēls: Valsts un privāto izglītības iestāžu absolventi pēc studiju jomas

Absolventu īpatsvars jomās, %

Privāto iestāžu absolventu proporcija ir augstāka koledžu (23%) un bakalauru (24%) līmeņos, kamēr būtiski zemāka maģistra (15%) un doktora līmeņos (5%).

9. attēls: Absolventu sadalījums pa studiju līmeņiem valsts un privātajās izglītības iestādēs

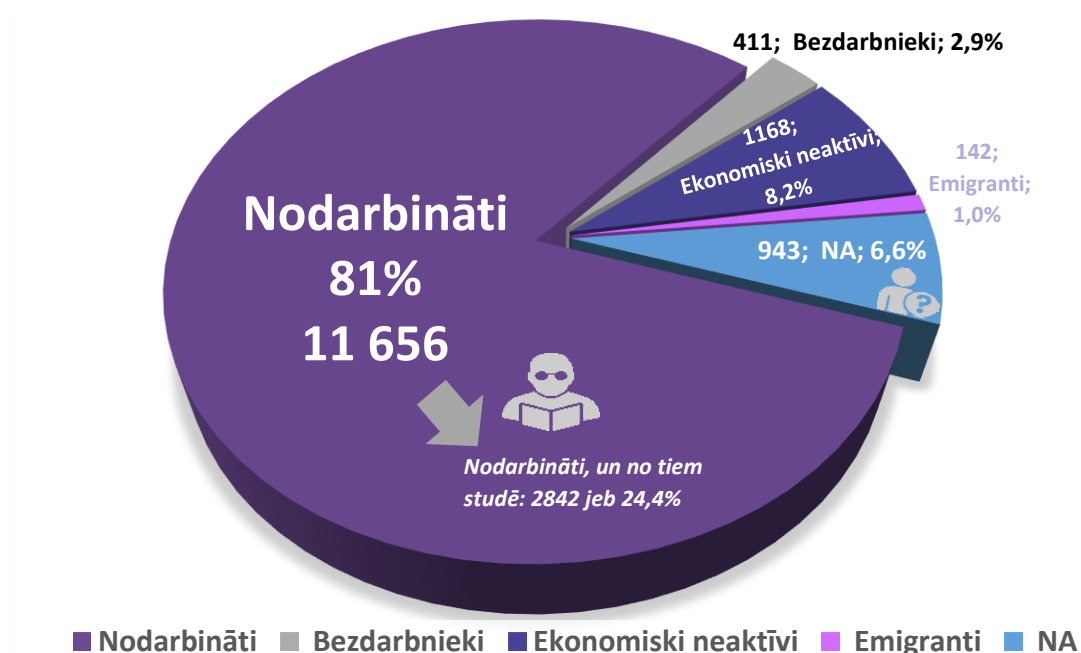
Galvenie nodarbinātības indikatori

Šeit sniedzam ieskatu galvenajos nodarbinātības indikatoros (augstākās izglītības sistēmas līmenī).

Kopumā nodarbinātība ir augsta un bezdarba līmenis salīdzinoši zems

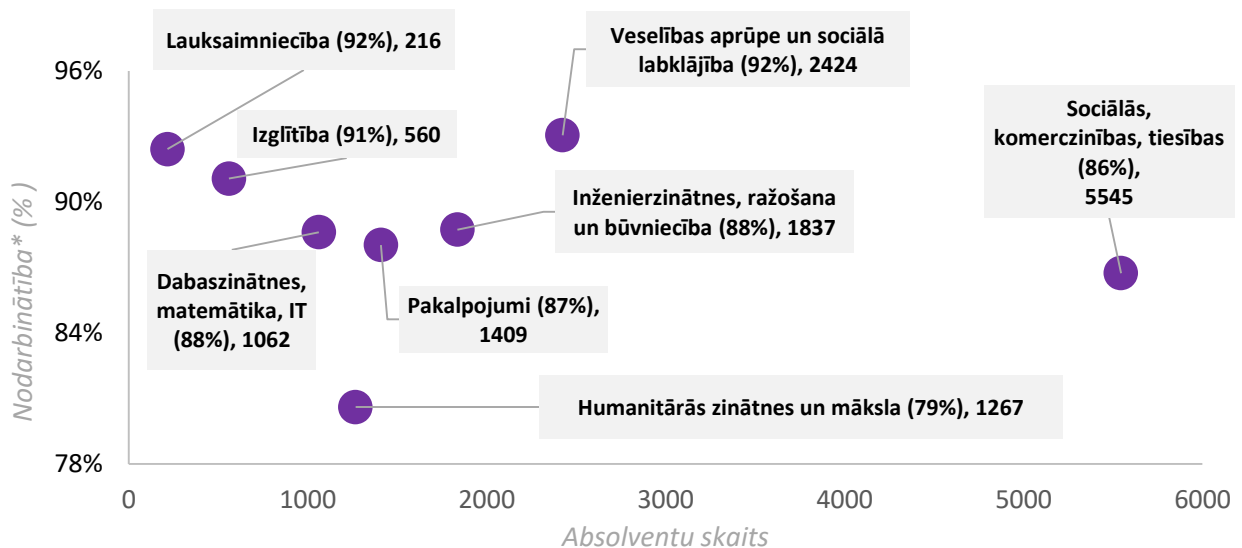
Kopumā 81% absolventu bija nodarbināti, bet 3% bija bezdarbnieka statusā (10. attēls). No nodarbinātajiem katrs ceturtais (24%) turpināja studijas. Apskatot tikai tos absolventus, par kuriem ir zināma informācija, nodarbinātības līmenis ir 87%.

10. attēls: Absolventu nodarbinātība un bezdarba līmenis

Salīdzinoši zems nodarbinātības līmenis (augstāks bezdarba līmenis) ir jomās, kurās ir zemāks darba tirgus pieprasījums – sociālajās zinātnēs, humanitārajās zinātnēs (11.attēls). Šajās jomās arī ir visvairāk absolventu.

11. attēls: Dažādu studiju jomu absolventu nodarbinātība un absolventu skaits

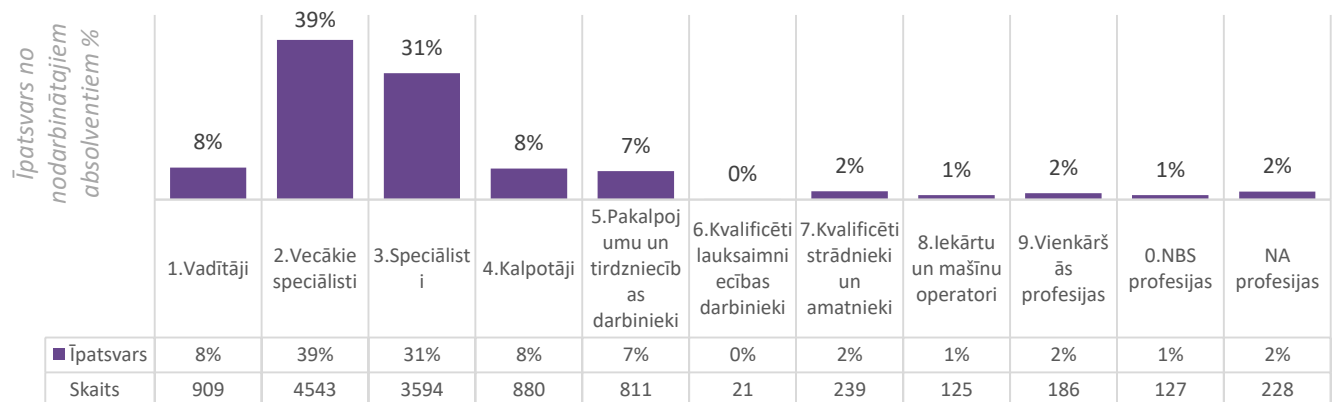

*% no absolventiem, par kuru nodarbinātību ir informācija

79% absolventu strādā augstākās izglītības kvalifikācijas līmenī

79% absolventu gadu pēc absolvēšanas nodarbināti augstākās kvalifikācijas profesiju grupās (vadītāji, vecākie speciālisti, speciālisti, kā arī NBS profesijas; 12. attēls). Tas ir būtiski augstāks rādītājs nekā valstī vidēji (valstī šajās profesiju pamatgrupās ir nodarbināti 47,1%)⁵.

12. attēls: Absolventu nodarbinātība pēc LR profesiju klasifikatora (visi nodarbinātie absolventi)

⁵ <https://www.csb.gov.lv/lv/statistika/statistikas-temas/socialie-procesi/darbvietas/tabulas>

Absolventu vidējie ienākumi

Kopumā vidējie ienākumi 2017. gada absolventiem bija 14 678 EUR, kas ir par 22% augstāki nekā 2018. gada vidējā alga valstī. Vidēji koledžas un bakalaura augstākās izglītības absolventu ienākumu līmeņi gadu pēc absolvēšanas dažādās studiju jomās ir līdzīgi. Lauksaimniecības absolventu augstos ienākumus izskaidro platību maksājumi.

13. attēls: Vidējie ienākumi gadā dažādās studiju jomās un mācību līmeņos (svērti)

